

УДК 811.111-26

DOI: 10.32342/2523-4463-2020-1-19-35

Н.Ю. ШИЯН,
*викладач кафедри англійської філології та перекладу
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)*

ГІПЕРО-ГІПОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ ТЕРМІНІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕРМІНІВ БІОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

У статті здійснено аналіз гіперо-гіпонімічних відношень термінів сучасної англійської мови та їх функціонування у біології на матеріалі праць вітчизняних і зарубіжних авторів та підручника із загальної біології канадського автора С. Новічки. Використано теоретичні методи класифікації, індукції, а також структурно-функціональний, герменевтичний, статистичний і порівняльний підходи.

Більшість слів-термінів перебувають у гіпо-гіперонімічних відношеннях. Так, у біології яскравим прикладом можуть бути терміни класифікації тварин та рослин. Було знайдено та проаналізовано біологічні терміни, які вступають у відношення гіпо-гіперонімії, та класифіковані за такими параметрами: належністю до певної галузі біології, їх функціями, змістом, лінгвістичними параметрами (такими, як належність до певної частини мови, одно- чи багатокomпонентність, (не)вмотивованість, етимологія), частотністю, ступенем ієрархії. Гіперо-гіпонімічні системи було проаналізовано на предмет полі- або моноієрархічності та конфігурації семантичного поля. За основу було взято класифікацію Д. Лайонза. У статті дано огляд дослідження гіперонімії в сучасній англійській лінгвістиці, розкрито зміст понять «термін», «гіперонімія», «гіпонім», «гіперонім». Гіперонімія характеризується як різновид відношень термінів та аналізуються особливості взаємодії гіпонімів та гіперонімів у біологічній термінології сучасної англійської мови. Проведено практичний аналіз функціонування гіперо-гіпонімів у сучасній англійській терміносистемі біології, наведено їх кількісні показники, схарактеризовано основні типи та функції.

Ключові слова: термін, гіпонім, гіперонім, гіперонімія, біологія.

В статье осуществлен анализ гиперо-гипонимических отношений терминов английского языка и их функционирование в биологии на материале работ отечественных и зарубежных авторов и учебника по общей биологии канадского автора С. Новички. Используются теоретические методы классификации, индукции, а также структурно-функциональный, герменевтический, статистический и сравнительный подходы.

Большинство слов-терминов находятся в гипо-гиперонимических отношениях. Так, в биологии ярким примером могут служить термины классификации животных и растений. Были найдены и проанализированы биологические термины, которые вступают в отношения гипо-гиперонимии и классифицированы по следующим параметрам: принадлежности к определенной области биологии, их функциям, содержанию, лингвистическим параметрам (таким, как принадлежность к определенной части речи, одно- или многокомпонентность, (не)мотивированность, этимологии, частотности, степени иерархии. Гиперо-гипонимические системы были проанализированы на предмет поли- или моноиєрархичности и конфигурации семантического поля. За основу была взята классификация Д. Лайонза. Статья дает обзор исследования гиперонимии в современном английском языке, раскрывает содержание понятий «термин», «гиперонимия», «гипоним», «гипероним», характеризует гиперонимию как разновидность отношений терминов и анализирует особенности взаимодействия гипонимив и гиперонимов в биологической терминологии современного английского языка. Проведен практический анализ функционирования гиперо-гипонимов в современной англоязычной терминисистеме биологии, приведены их количественные показатели, охарактеризованы основные типы и функции.

Ключевые слова: термин, гипероним, гипоним, гиперонимия, биология.

Актуальність дослідження обумовлена підвищенням інтересом до питань лексикології в цілому та термінології зокрема в останні десятиліття як на території України, так і за її межами, що засвідчено науковими працями Т. Маршевої [1], С. Ракевичене [2], Т. Сарангової [3], О. Азначеевої [4], О. Чеглінцевої [5] та ін. **Мета статті** – аналіз феномена гіперонімії та дослідження її функціонування у біологічній термінології сучасної англійської мови.

В англійській мові питання взаємодії термінів у англійській мові вивчається вже не перше десятиріччя, особливо треба відзначити праці таких дослідників, як Л. Брінтон [6], В. Фромкін [7], Дж. Лайонс [8], Дж. Скарбороу [9]. Сплеск інтересу до термінології припадає на двотисячні роки. Російські та українські лінгвісти дали ґрунтовну загальнотеоретичну базу щодо лексикології та термінології ще у середині минулого сторіччя. Феномену гіперонімії в Україні приділяється мало уваги. Його не вивчають у школах, терміни «*гіпонім*» та «*гіперонім*» можна зустріти суто у спеціалізованих філологічних виданнях. Гіперонімія глибоко вивчалася Є. Котцовою [10], але стосовно російської мови. Серед праць сучасних українських науковців, присвячених проблемі гіперонімії, що опубліковані за останнє десятиріччя, треба відзначити дослідження Н. Маштакової [11], М. Теплової [12], О. Коновалової [13], А. Шевчук [14],

Феномен гіперонімії посідає центральне місце у термінології як англійської мови, так і будь-якої іншої мови наукового спілкування. Більшість термінів вступають у гіпо-гіперонімічні відношення. Так, у біології класичним прикладом можуть бути терміни класифікації біологічних видів.

Гіперонімічні, або родо-видові відношення пов'язують слово, що позначає рід сутностей або явищ зі словами, які позначають види, що виділяються в рамках цього роду. Цими відношеннями пов'язані слова в парах *tree – maple; kinsman – nephew; colour – blue; move – walk; furniture – sofa*. **Слово, що виражає більш загальне поняття в цьому різновиді семантичних відношень, називається гіперонімом**, а слово, що позначає окремий випадок, вид зазначеного роду об'єктів або явищ, називається **гіпонімом**. Слова, що мають загальний гіперонім, називаються **согіпонімами** (або **когіпонімами**) [15, с. 478]. Так, слово *tree* є гіперонімом щодо слів *maple, fir-tree, oak, birch, linden* і т. ін., які є согіпонімами.

Між когіпонімами виникає відношення несумісності. Так, у несумісності перебувають слова *anatomy і zoology, eukaryotic і prokaryotic, river і pond* тощо. Ці слова несумісні в тому сенсі, що вони не можуть одночасно характеризувати одне і те ж явище, стосуватися одного і того ж об'єкта. Інакше кажучи, денотати слів, пов'язаних відношенням несумісності, не перетинаються, при тому що сигніфікат їх має спільну частину – сукупність ознак, що складають сигніфікат їх загального гіпероніма. У цьому відмінність несумісності від простої відмінності за змістом [15, с. 483].

Гіперонімами чи гіпонімами можуть виступати як загальнонавчальні слова, так і спеціалізовані терміни. На основі підручника із загальної біології канадського автора С. Новічки [16] та американського інтернет-ресурсу *Boundless. Biology Open Textbook* було здійснено аналіз функціонування гіперо-гіпонімів у сучасній англійській мові.

Було знайдено, проаналізовано терміни, які вступають у відношення гіпо-гіперонімії, та класифіковано за такими параметрами: належністю до певної сфери біології, їх функціями, змістом, лінгвістичними параметрами (такими як належність до певної частини мови, однокі багатокі компонентність, (не)вмотивованість, етимологія), частотністю, ступенем ієрархії. Гіперо-гіпонімічні системи було проаналізовано на предмет полі- або моноієрархичності та конфігурації семантичного поля. За основу було взято класифікації Д. Лайонза [8].

З майже 35000 біологічних термінів, що існують в англійській мові, було здійснено довільну вибірку, до якої увійшли 400 термінів, що належать до різних розділів біології та співвідносяться з різними частинами мови. Не було розглянуто терміни вузькопрофільних біологічних наук, терміни-архаїзми, концептуально-авторські терміни та ненормативні терміни.

З 400 термінів у виборці 372 терміни (93%) можуть вступати у гіперо-гіпонімічні відношення, і 28 (7%) не мають гіпонімів або гіперонімів (такі як *abiotic, canopy, clone*).

Більшість термінів, які не вступають у гіперо-гіпонімічні відношення, належать до прикметників (*adaptive*) та дієслів (*transmit*), вони зазвичай однокі компонентні (*phenotype, genome*), проте, можуть складатися і з декількох слів (*coral reef*).

Гіпоніми та гіпероніми було знайдено у словах, що належать майже до усіх сфер біології. Найяскравіший приклад – це систематична класифікація живих організмів, яку докладніше розглянуто у наступному пункті. Також гіперо-гіпонімічні відношення можуть встановлюватися між термінами, які належать до загальної біології (tissue, virus, навіть сам термін biology), анатомії (Hominini), ботаніки (dicot), зоології (roundworm), біохімії (chemosynthesis), екології (niche), генетики (X-chromosome). Вони можуть позначати назви тварин (crayfish, *Crocodylus niloticus*) чи рослин (cucumber, silver birch), або їх класів (reptilia), структурні компоненти клітин (cell membrane), систем (muscular system) та організмів (tissue), назви професій у сфері біології (oceanographer), фізіологічні (osmosis), біохімічні (photosynthesis), екологічні та інші процеси (plant adaptation), назви певних біологічних законів (law of independent assortment), характеристик організмів (eukaryotic) та систем (somatic), речовини (blood), назви спеціалізованих біологічних наук (proteomics) тощо.

Великий відсоток розглянутих гіперонімів (майже 30 %, або 110–115 термінів) перейшли до розряду загальноновживаної лексики, використовуються у повсякденному спілкуванні, навчанні, а також у популярних виданнях та інших засобах масової інформації. Прикладом термінів, які увійшли у повсякденне спілкування, можуть бути DNA, cell, desert, deciduous, evolution, instinct, leaf, protein, mutation, mollusk, global warming та ін. Цей процес пов'язаний з розвитком науки, загальною освіченістю населення, глобалізацією та підвищеним інтересом до питань екології та останніх наукових відкриттів.

За сферою використання більшість термінів є унікальними, вони зустрічаються тільки у біології, або певних її сферах. Це такі терміни, як monocots, microevolution, plasmid, somatic cell nuclear transfer, homologous chromosome. Проте біологія має зв'язки з багатьма науками: медициною, екологією, хімією та ін., тому на їх перетині зустрічається багато термінів-гіперонімів (гіпонімів), наприклад: biodiversity, viral diseases, lymphatic system, population density, deoxyribonucleic acid, carbon-based molecules. Також у біології використовуються певні загальнонаукові терміни-гіпероніми, такі як adaptation, investigation, explore, heritability, random sampling.

Як і в будь-якій іншій науці, серед гіперо-гіпонімів у біології можна виділити високочастотні (primate, viral infection, cell, biosphere, anatomy, asexual reproduction) та низькочастотні терміни (axes interval, codominance, sea cucumber, law of independent assortment). Переважно це залежить від ступеня спеціалізації терміна та частоти, з якою зустрічається явище, за яким цей термін закріплений. Варто зауважити також, що терміни, найбільш розповсюджені (а отже, частотні) у повсякденному спілкуванні, пов'язаному з біологією, можуть бути досить низькочастотними у наукових колах через функціонування іншого, більш прийнятного терміна. Так, замість загальноновживаного cucumber, у науковому спілкуванні будуть траплятися видові назви, наприклад, cucumber sativus.

Серед гіперонімічних термінів у біології більшість – терміни, які слугують для фіксації знання та терміни, які використовуються як предмет пізнання, проте, є невеликий відсоток термінів навчання, які використовуються замість більш складних термінів (так, спочатку школярам пояснюють термін inherited traits і тільки згодом вводять менш зрозумілий термін karyotype).

80 % слів, або майже 300 з 372 гіперо-гіпонімічних термінів запозичені. Інші 20% (або 70–80 слів) – терміни власне англійського походження. Прикладом можуть бути такі терміни: natural habitat, estuary, family. Зазвичай ці терміни більш загальноновживані, використовуються при навчанні та навіть у побутовому спілкуванні. Основними мовами – джерелами запозичення є латинська та грецька. Наприклад, грецьке походження мають терміни bathyal, arachnid, латинське походження мають терміни dominant, diffusion, algae. Але запозичення відбуваються і з інших мов. Так, з фінської мови походить слово tundra, з французької мови походить слово disease. Багато термінів походять від іншомовних коренів, але асимілювали, набуваючи англійських суфіксів і закінчень, утворюючи так звані «гібридні» терміни, наприклад, extinction, conservation, або утворені штучно з існуючих іншомовних коренів (biosphere).

Що стосується складу та формальної структури гіперо-гіпонімічних термінів, то серед них трапляються як однокомпонентні (echinoderm, flatworm, gene), так і двокомпонентні (population density, flowering plant, point mutation), і багатоконпонентні терміни (popula-

tion growth patterns, peripheral nervous system, deep sea sediment coring). Розподіл між термінами-словами, термінами-словосполученнями та багатослівними термінами у біологічній термінології англійської мови майже рівний. Так, усі терміни, що позначають біологічні види – двокомпонентні (*Betula pubescens*, або Downy Birch), зрідка національні назви видів – трикомпонентні (*Betula tortuosa* – Arctic White Birch). Часто трапляються дво- або багатоконпонентні терміни у назвах біологічних професій (conservation biologist, evolutionary biologist). Багатоконпонентні назви біологічних законів (law of independent assortment, law of segregation). Також багатоконпонентними є терміни, які позначають явища, названі на ім'я науковця (the Stroop Effect, Linnaean System of Classification). Однокомпонентні терміни-гіпероніми частіше переходять до розряду загальноновживаних, аніж багатоконпонентні. Вживаються у гіпонімічній біологічній термінології також терміни-скорочення (lab), терміни-аббревіатури (DNA, tRNA) і поєднання аббревіатур зі словами (DNA hybridization, transfer RNA (tRNA)), а також терміни специфічної формальної структури з використанням елементів штучних мов – символи-слова (X – chromosome, T-Cell). З однокомпонентних гіперонімів можна виділити кореневі (allele), похідні (extinction), складні (bioethics), складноскорочені (ecosystem).

Серед дво- та багатоконпонентних термінів за семантикою можна виділити стійкі гіперонімічні сполучення (Genetic Engineering, Linnaean System of Classification) та вільні поєднання (наприклад, geographic isolation). У більшості випадків слова у сполученні можна перекомбінувати (Lymphatic System Peripheral Nervous System, Vascular System), тобто більшість термінів – вільні сполучення слів, найбільш усталеними є терміни широкого вживання, такі як global warming.

У біології гіпо-гіперонімами можуть виступати як терміни спостереження (digestive system, fossil, grassland, hydra, zooplankton), так і теоретичні терміни (niche, class, biosphere, density, coevolution). Так, усі назви рослин, тварин, грибів, бактерій (e.g. birch, *Crocodylus niloticus*, Homo Sapiens) будуть термінами спостереження, а усі вищі ступені у систематичній класифікації (e.g. *betulaceae*, *hominidae*, *Crocodylomorpha*) – теоретичними термінами.

Більшість гіперонімів у біологічній термінології однозначні (habitat, haploid, lipid). Дво- та багатоконпонентні терміни майже завжди мають лише одне чітке значення (immune response). Одна й та сама форма може позначати різні частини мови (cross, lipid, model), проте, дуже рідко – різні поняття (fitness в екології людини – перебування у гарній фізичній формі, у молекулярній біології – здатність поєднуватися, наприклад, білкової основи та залишків кислоти; range – діапазон, ареал, або тваринний/рослинний ряд, як дієслово – класифікувати; selection – наука селекція або ж процес добору певних видових якостей).

Майже всі гіперо-гіпоніми у біології – невмотивовані (fungi, gradualism), або частково вмотивовані (double helix). Проте трапляються і повністю вмотивовані терміни (зазвичай це – вільні сполучення слів, де кожне слово зберігає своє первісне значення), наприклад, gene therapy, geographic isolation, carbon-based molecules. Можна виділити також помилково вмотивовані терміни: значення цілого слова не збігається зі значенням окремих його частин. Прикладом може бути слово crayfish: якщо перекладати частини слова окремо, то отримуємо частково вмотивоване слово з другою складовою «риба», тоді як ціле слово перекладається як річковий рак, лангуст.

Якщо класифікувати гіперонімічні терміни за частинами мови, то переважна більшість (майже 90% гіперо-гіпонімів) належить до іменників (daphnia, diploid, genetics, kingdom, replication, hominoid, insect, investigation). Невеликий відсоток гіперонімів належить до прикметників (coniferous, deciduous, eukaryotic, recessive), і найменша кількість гіперонімів у біології серед дієслів (test, explore, model, maintain). Жодного гіпероніма-прислівника у вибірку не потрапило, з чого можна зробити висновок: якщо серед біологічних термінів і трапляються гіпероніми-прислівники, то їх мізерно малий відсоток.

Щодня у біологію входять нові терміни, і серед неологізмів зустрічаються також гіперо-гіпоніми. Прикладом можуть бути видові назви нещодавно відкритих рослин, провідних біотехнологій (genetic screening, DNA microarray), нових речовин, які застосовуються у біохімії.

Більшість термінів у біології вступають у багаторівневі гіперо-гіпонімічні відношення. Тому більшість гіперонімів та гіпонімів будуть мати індекс другого чи більше ступеня ієрар-

xii. Лише для меншості пар можна вибудувати ланцюг лише з двох елементів – одного гіпероніма та одного гіпоніма. Яскравим прикладом є класифікація живих організмів. Так, для гіпонімічного терміна *species* (вид) можна виділити гіпероніми від першого до сьомого (а деякі дослідники виділяють класифікацію до одинадцятого) ступеня: **Family (род)**, **Superfamily (родина)**, **Order (ряд)**, **Superorder (надряд)**, **Class (клас)**, **Phylum (тип)**, **Kingdom (царство)**.

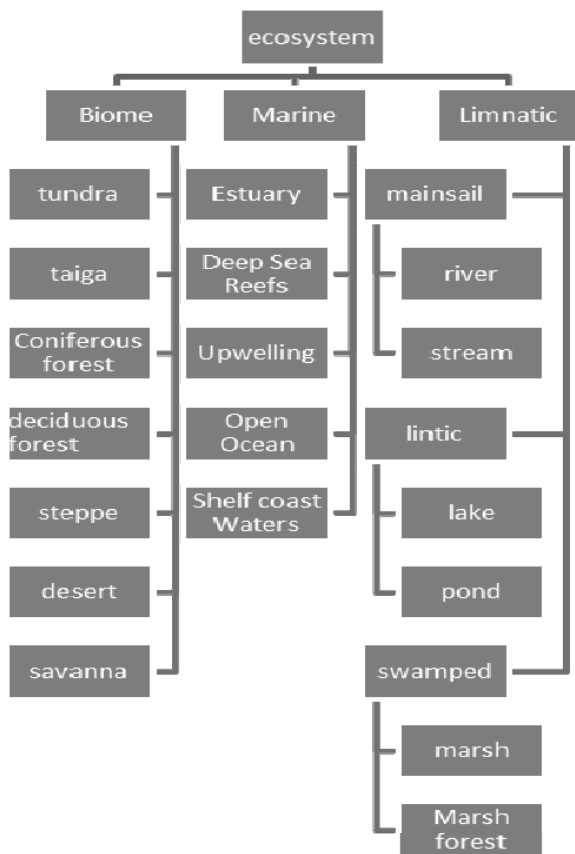

Рис 1. Радіальна конфігурація семантичного поля

Вступаючи у гіперо-гіпонімічні відношення, біологічні терміни утворюють певні конфігурації семантичного поля: ланцюгову, радіальну і радіально-ланцюгову. Ланцюгова конфігурація семантичного поля зустрічається у біологічних термінах рідше за інші дві, тому що у одного гіпероніма найчастіше буває декілька гіпонімів. Ланцюгову конфігурацію можна зобразити на прикладі класифікації людини: у гіпероніма *Hominidae* є тільки один гіпонім першого ступеня – *Hominini*, для якого, у свою чергу, існує тільки один гіпонім першого ступеня *Homo*. Для нього гіпонім теж тільки один – *Homo Sapiens* (тому що до роду *людина* входить тільки один вид: *Людина розумна*). Найпоширеніша конфігурація семантичного поля у гіперо-гіпонімічних відношеннях – радіальна, коли у кожного гіпероніма більше, ніж один гіпонім (рис. 1).

Так, для гіпероніма *ecosystem* існують три гіпоніми: **Biome**, **Marine** і **Limnatic**. У кожному з них, у свою чергу, є по декілька гіпонімів, наприклад, для терміна **Biome** це *tundra*, *taiga*, *coniferous forest*, *deciduous forest*, *steppe*, *savanna*, *desert*.

Трапляється і змішування цих двох типів конфігурацій (радіально-ланцюгова конфігурація). Тоді у деяких гіперонімів проміжної ланки буде лише один гіпонім, а в інших – по декілька. Так, для гіпероніма *Reptilia* існують декілька гіпонімів: *Crocodylia*, *Sphenodontia*, *Squamata* і *Testudines*, тоді як для *Crocodylomorpha* гіпонім тільки один – *Crocodylia*, а для *Testudines* їх вже два: *turtles and tortoises*.

Тому що не тільки в одного гіпероніма може бути декілька гіпонімів, а й один гіпонім може підпорядковуватися декільком гіперонімам, то гіперон-гіпонімічні відношення біологічних термінів можуть бути не тільки моноієрархічними, а й поліієрархічними. Так, гіпонім *desert* може підпорядковуватися як гіпероніму *Biome*, якщо мова йде про екосистеми, так і іншому гіпероніму – *Climate Zone*, який знаходиться на перетині біології з географією.

Так, ми бачимо, що більшість термінів у біології можуть вступати у гіперо-гіпонімічні відношення. Одна з причин – величезна кількість класифікацій, які є у біології та науках, суміжних з нею, термінами яких оперує біологія. Класичним прикладом гіперо-гіпонімічних відношень у біології є *Linnaean System of Classification* (система класифікації біологічних видів К. Ліннея). Найяскравіше гіпо-гіперонімічну ієрархію термінів у біології можна показати на прикладі цієї наукової класифікації.

Кожна вища ланка у класифікації є гіперонімом для усіх нижчих ланок, і навпаки, кожна нижча ланка є гіпонімом для усіх ланок, що знаходяться у класифікації вище. Так, нараховується від 7 до 11 ступенів гіперонімів для кожного гіпоніму – назви біологічного виду.

Гіпонім першого ступеня (видова назва) зазвичай є двокомпонентним та часто виражається засобами латинської мови (хоча для найбільш розповсюджених видів функціонують також англійські видові назви).

Нижче наводяться класифікації для таких біологічних видів, як *Homo Sapiens*, *Betula pumila* та *Crocodylus niloticus* (які з точки зору лінгвістичного аналізу виступають гіпонімами першого ступеня).

Kingdom:	Animalia
Phylum:	Chordata
Class:	Reptilia
Clade:	Crocodylomorpha
Order:	Crocodylia
Superfamily:	Crocodyloidea
Family:	Crocodylidae
Type species:	<i>Crocodylus niloticus</i>

Як ми бачимо, для гіпоніма *Crocodylus niloticus* існують 7 гіперонімів (першого, другого, третього і т. д. ступенів), які позначають вищі ланки у систематичній класифікації. Для гіпероніма *Animalia* буде існувати набагато більше, ніж 7 гіпонімів, бо до царства тварини входить декілька типів, як і до класу рептилій входить три надтипи. Тобто ця ланцюгова класифікація – лише частина більшої, радіальної семантичної мережі. Для типу *Crocodylia* існують 4 гіпероніми, проте, не лише 3 гіпоніми першого, другого та третього ступенів, а 3 гіпоніми першого ступеня, і декілька гіпонімів другого та третього ступенів. Тобто ця класифікація утворює складну радіально-лінійну семантичну мережу, яка складеться з семи рівнів гіпонімічного підпорядкування та семи рівнів гіперонімічного включення.

Схожу радіально-лінійну гіперо-гіпонімічну семантичну мережу маємо і для класифікації рослин (на прикладі лінійної семантичної мережі, яку утворює класифікація берези болотної – *Betula pumila*, або в англійській традиції *Swamp Birch*).

Kingdom:	Plantae
Division:	Magnoliophyta
Order:	Fagales
Family:	Betulaceae
Genus:	<i>Betula</i>
Species:	<i>Betula pumila</i>

У цій класифікації гіпонім *Betula pumila*, двокомпонентний гіпонім латинського походження, послідовно підпорядковується п'яти гіперонімам різних ступенів. Цей гіперо-гіпонімічний ряд – лінійна частина радіальної семантичної мережі, у якій кожен з гіперонімів має два або більше гіпоніми. Гіперонім *Plantae* має не п'ять, а сотні тисяч

гіпонімів, бо послідовні ряди гіпонімів розходяться від нього у вигляді графа. Тобто *Betula pumila* – лише один з 350000 гіпонімів п'ятого ступеня для гіпероніма *Plantae*. Гіперонім першого ступеня для *Betula pumila* – *Betula*, окрім нього підпорядковує ще 29 гіпонімів, які для *Betula pumila* будуть виступати у ролі коріпонімів, наприклад, *Betula austrosinensis* (South China Birch), *Betula chinensis* (Chinese Dwarf Birch), *Betula ermanii* (Erman's Birch).

Класифікація людини розумної – система гіперо-гіпонімів, яка утворює лінійну семантичну мережу (до третього рівня підпорядкування, вище – мережа перетвориться на радіально-лінійну за рахунок підпорядкування гіперонімом *Euprimates* більше ніж одного гіпоніма.

Family:	Hominidae
Tribe:	Hominini
Genus:	Homo
Species:	Homo sapiens

Таким чином, будь-яка класифікація біологічних видів являє собою складну гіперо-гіпонімичну систему з гіперонімами та гіпонімами різних ступенів підпорядкування. Гіпероніми у цій класифікації – це іменники або субстантивовані прикметники. Майже всі вони походять з латинської мови, проте, для найменування розповсюджених видів паралельно функціонує й національна номенклатура. Більшість термінів однокомпонентні, а видові назви – двокомпонентні, зазвичай це – кореневі або складені невмотивовані або частково вмотивовані терміни.

Список використаної літератури

1. Marsheva T.V. Gaps in the Lexical System of different-type Languages / T.V. Marsheva, S.M. Peretochkina, G.M. Gatiyatullina // *Revista Publicando*. – 2017. – Vol. 4. – Issue 13. – P. 459–468.
2. Rackeviciene S. Circumnavigating Non-Equivalence in Legal Languages: A Trilingual Case Study of Generic-Specific Concepts and Terms / S. Rackeviciene, V. Januleviciene, L. Mockiene // *Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*. – 2019. – Vol. 7. – Issue 1. – P. 1–16. DOI: 10.22190/JTESAP1901001R.
3. Сарангова Т.А. Гиперо-гипонимические отношения терминологии, обозначающей связи с инвесторами (на материале тематической группы «номинация лиц, связанных с Investor Relations») / Т.А. Сарангова // *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Лингвистика*. – 2015. – Вып. – 2. – С. 51–59.
4. Азначеева Е.Н. Пространственные концепты **Raum, Haus, Erde, Himmel, Weltinnenraum** в поэтической картине мира Р.М. Рильке / Е.Н. Азначеева, О.А. Радчук // *Научный диалог*. – 2019. – Вып. 11. – С. 9–22. DOI: 10.24224/2227-1295-2019-11-9-22.
5. Чиглинцева Е.С. Синтактика и прагматика английских выражений признакового тождества модели NVASN / Е.С. Чиглинцева, Е.А. Викулова // *Вестник Томского государственного университета*. – 2019. – Вып. 443. – С. 66–71. DOI: 10.17223/15617793/443/8.
6. Brinton L.J. *The Structure of Modern English: A Linguistic Introduction* / L.J. Brinton. – Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2000. – 112 p.
7. Fromkin V. *Introduction to Language* / V. Fromkin, R. Robert. – Fort Worth: Harcourt Brace College Publishers, 2013. – 624 p.
8. Lyons J. *Semantics* / J. Lyons. – Cambridge: Cambridge University Press, 1977. – 384 p.
9. Scarborough J. *Medical Terminologies: Classical Origins Oklahoma Series in Classical Culture* / J. Scarborough. – Oklahoma: University of Oklahoma Press, 1992. – 303 p.
10. Котцова Е.Е. Гипонимия в лексической системе русского языка (на материале глагола) / Е.Е. Котцова. – Архангельск: Издательство Поморского университета, 2010. – 365 с.
11. Маштакова Н.В. **Гіпо- і гіперонімичні** відношення у сфері фразеологізмів різноструктурних мов / Н.В. Маштакова // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. – 2012. – Вип. 64. – С. 212–215.
12. Теплова М.В. **Гіперонімія** в англійській термінології комплексу наукових екологічних знань / М.В. Теплова // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. – 2014. – Вип. 11 (2). – С. 72–74.

13. Коновалова О. Гіперонімічний та еквонімічний різновиди мотивації англійських ентонімів / О. Коновалова // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Філологічні науки. – 2010. – Вип. 89 (3). – С. 307–311.

24. Шевчук А. Лексикографічна репрезентація гіперонімо-гіпонімічних зв'язків (на матеріалі дефініцій зоонімів) / А. Шевчук // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. – 2013. – № 20. – С. 52–55.

15. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику / Дж. Лайонз. – М.: Прогресс, 1978. – 540 с.

16. Nowichki S. Biology / S. Nowichki. – Toronto: McDougal Littell, 2008. – 849 p.